

[Formanden.]

I skrivelse af 31. januar 1969 meddeler forsvarsministeren, at han i henhold til forretningsordenens § 19, stk. 3, ønsker at give tinget en redegørelse om planerne for afvikling af en række af de nuværende militære anlæg og arealer og de heraf følgende om- og udflytninger, om muligt tirsdag den 11. februar 1969.

Medlem af folketinget Niels Matthiasen har meddelt mig, at han tager sit den 31. januar 1969 anmeldte spørgsmål til statsministeren tilbage. Spørgsmålet er herefter bortfaldet.

Medlem af folketinget Hanne Reintoft har meddelt mig, at hun ønsker til forsvarsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Hvilke konsekvenser finder ministeren det må få for det nære militære samarbejde mellem Danmark og Den tyske Forbundsrepublik, at Danmark og forbundsrepublikken har hver sin militære atompolitik, idet Danmark har underskrevet ikke-spredningsaftalen for atomvåben, mens forbundsrepublikken har afvist at underskrive aftalen og dermed at anerkende det politiske synspunkt, der ligger til grund for aftalens indhold og målsætning?“

Medlem af folketinget Niels Matthiasen har meddelt mig, at han ønsker til ministeren for kulturelle anliggender at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren søge frigjort penge fra den såkaldte katastrofefond, således at Fiol-Teatret kan overvinde den økonomiske krise, der er opstået ved Dansk Skole-scenes likvidation?“

Spørgsmålene vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Skriftlig fremsættelse af forslag.

Handelsministeren (Knud Thomsen): Hermed har jeg den ære for det høje folketing at fremsætte forslag til lov om bybefolkningens forsyning med mælk og fløde.

Løvforslaget svarer i det væsentlige til et udkast, der indeholdes i en nylig afgivet delbetænkning fra handelsministeriets mælkeudvalg af 1965, som er videregivet til folketinget.

Den gældende lovgivning om mælkeforsyningen i byerne går tilbage til 1940, og en videreførelse uden større ændringer fandt sted ved loven af 23. maj 1958, efter at mælkehandelens forhold havde været undersøgt i en kommission, der blev nedsat i 1949 og afgav betænkning i 1955. Man var allerede dengang fra visse sider inde på tanken om en eventuel ophævelse af mælkelovgivningen, men tanken om en i hovedtræk uforandret fortsættelse samlede dog et flertal i den dengang siddende mælkekommission.

Anledningen til, at man allerede i februar 1965 nedsatte et udvalg til at overveje en eventuel tilpasning af ordningen af mælkesalget til den udvikling, der havde fundet sted på levnedsmiddeldistributionens område, var, at der fra forskellig side var givet udtryk for utilfredshed med mælkedistributionen.

I september 1966 blev mælkeudvalgets opgave udvidet, idet man fandt det nødvendigt at pålægge udvalget at overveje konsekvenserne af den kommende ændring af kommunallovgivningen, herunder ophævelsen af købstadbegrebet samt af de igangværende koncentrationsbestræbelser inden for mejeribrug og udviklingen inden for engroshandelen i øvrigt.

Med tilslutning fra handelsministeriet har mælkeudvalget tilrettelagt sit arbejde med henblik på at afgive betænkningen i to afsnit, hvoraf den del, der vedrører detaildistributionen, nu foreligger, medens andet afsnit omhandler engrossiden af mælkeforsyningen vil blive afgivet på et senere tidspunkt, når mælkeudvalget har gennemarbejdet engrosmælkehandelens problemer.

Mælkeudvalgets flertal går — ud fra en erkendelse af, at udviklingen er løbet fra den nugældende ordning — ind for en liberalisering af detaildistributionen af mælk, dog således at der i en overgangseperiode på 1½ år kun sker en delvis liberalisering.

Baggrunden for det foreliggende forslag må ses dels i den liberalisering, der er sket ved næringslovsrevisionen i 1966, dels i en hastig udvikling på en række forskellige områder inden for de sidste 10 år, og jeg skal fremdrage en række af de karakteristiske og betydningsfulde træk i udviklingen:

Der er sket en væsentlig strukturforandring inden for detailhandelen med levned-

[Handelsministeren.]

midler i retning af større butiksenheder med et bredere varesortiment. Den omstændighed, at mælk nu i stor udstrækning sælges i engangsemballage på samme måde som mange andre levnedsmidler, har bevirket et pres fra forbrugernes side i retning af at kunne forsyne sig med mælk i selvbetjeningsbutikker. Et tilsvarende pres udøves i øvrigt fra detailhandelens side, men disse ønsker støder under den gældende mælkelovgivning an mod den begrænsning i detailmælkehandelens varesortiment, som er en del af den gældende mælkeordning.

Ved de nye indenrigsministerielle bestemmelser, der trådte i kraft den 1. oktober 1967, er der indført landsomfattende bestemmelser om mælkeprodukters kvalitet, distribution og opbevaring, og disse bestemmelser har nu overalt i landet tilvejebragt det sundhedsmæssige grundlag for, at en udvidelse af de mælkesælgende butikstyper kan finde sted.

Udviklingen synes også hastigt at gå i retning af, at forbrugerne forsyner sig med levnedsmidler for flere dage ad gangen. Man regnede tidligere med, at forbrugerne måtte forsynes dagligt med mælk, men dette forhold har ændret sig derved, at mælken som følge af en række tekniske fremskridt nu er mere holdbar end tidligere og desuden i vid udstrækning opbevares under afkøling i hjemmene.

Det er belyst i udvalgsbetænkningen, at indehaverne af detailmælkeudsalgene gennemgående kun har fået en ringe andel i den velstandsstigning, som er blevet de fleste andre befolkningsgrupper til del, og dette truer rekrutteringen på længere sigt.

Det er i betænkningen også anført, at butikslokaler etableret i nybyggeriet gennemgående udbydes til leje på vilkår, som en detailmælkehandler med begrænset varesortiment ikke kan overkomme, og at dette kan betyde, at der ikke kan etableres tilfredsstillende forsyningsforhold i de nye centerbebyggelser.

Et væsentligt træk i den gældende mælkeordning var, at man anså det for nødvendigt, at detailmælkeudsalgene var åbne på søn- og helligdage, og at disse udsalg sørgede for udbringning af mælk. I de senere år har det som nævnt i betænkningen været vanskeligt at skaffe personale til oprethol-

delse af helligdagsåbningen og til udbringningen af mælk, og såvel helligdagsåbningen som udbringningen af mælk har i de senere år været i tydelig tilbagegang. Jeg kan i denne forbindelse pege på den ændring af mælkeloven, der fandt sted i 1963, og hvorved der åbnedes adgang til at gennemføre turnuslukninger — en adgang, der i vidt omfang er blevet benyttet til søndagslukning.

Ved afgrænsningen af mælkelovgivningens gyldighedsområde har man indtil nu i første række bygget på købstadbegrebet, men under den igangværende ændring af den kommunale inddeling vil det være umuligt fortsat at lade købstadbegrebet være det afgørende kriterium, og en ændring på dette område er en bydende nødvendighed inden for ganske kort tid.

Koncentrationsbestrebelseerne inden for mejeribrug og udviklingen inden for engroshandelen forløber utvivlsomt også med stor hastighed, men som foran nævnt har det af handelsministeriet nedsatte mælkeudvalg endnu ikke haft tilstrækkelig tid til at undersøge disse områder, men disse problemer vil nu blive taget op, og det vil forhåbentlig blive muligt at slutte denne undersøgelse inden for forholdsvis kort tid.

Det er ikke min tanke ved frømsættelsen af lovforslaget i større udstrækning at gå ind på enkeltheder i lovforslaget, idet jeg her kan henvise til bemærkningerne, men jeg skal dog henlede opmærksomheden på et par af de punkter, hvor der i særlig grad foreligger problemer.

Efter den gældende mælkelovgivning fastsættes mælkepriserne både i engrosledet og i detailledet af kommunalbestyrelserne og i Storkøbenhavn af Det storkøbenhavnske Mælkeudvalg. Efter forslaget forbliver denne ordning gældende i overgangsperioden fra 1. juli 1969 til 1. januar 1971. Efter udløbet af denne overgangsperiode bortfalder den kommunale prisfastsættelse i detailledet, og der skulle da blive mulighed for en fri priskonkurrence. Et flertal af mælkeudvalgets medlemmer har foreslået, at der skulle være adgang for kommunalbestyrelserne til at fastsætte detailpriser for mælk for at imødegå en urimelig lokal prisudvikling. Mindretal omfattende i alt 7 medlemmer af mælkeudvalget gik imod dette forslag med henvisning til, at even-

[Handelsministeren.]

tuelle indgreb burde ske inden for monopollovgivningens rammer. På dette punkt har jeg ment at måtte tilslutte mig mindretallet, og udvalgets forslag om adgang for kommunalbestyrelserne til indgreb i detailprisudviklingen efter 1. januar 1971 er derfor udgået af lovforslaget, og konsekvensen heraf bliver, at de prisproblemer, der måtte opstå i detailhandelsleddet, må behandles efter monopollovgivningen.

Jeg skal også henlede opmærksomheden på bestemmelserne i forslaget § 6. Efter disse skal konsummælkmejerierne efter overgangsperiodens udløb fastsætte generelle leveringsbetingelser med det formål at hindre, at liberaliseringen fører til så stor en spredning af detailhandelen med mælk, at omkostningerne ved udbringning fra konsummælkmejerierne til detailudsalgene bliver uforholdsmæssigt store. Det er af stor vigtighed, at sådanne leveringsbetingelser kommer til at virke ligeligt og retfærdigt i forhold til de virksomheder, der deltager i eller ønsker at deltage i detaildistributionen. Et tilsyn med, at disse leveringsbetingelser kommer til at virke retfærdige i forhold til alle interesserede parter, er af stor vigtighed, og problemer af denne art finder i almindelighed deres løsning efter monopollovgivningen.

Det må imidlertid erkendes, at der består en så nær forbindelse mellem fastsættelsen af engrospriser og af de nævnte leveringsbetingelser, at det næppe er praktisk muligt at henlægge tilsynet med leveringsbetingelserne til monoptilsynet, så længe engrospriserne fastsættes lokalt af kommunalbestyrelserne. Spørgsmålet om den fremtidige kontrol med engrospriserne hænger nøje sammen med andre problemer, der er opstået for mælkeengroshandelen som følge af udviklingen inden for mejeribrug og engroshandelen i øvrigt. Disse problemer vil som foran nævnt blive taget op af det af handelsministeriet nedsatte mælkeudvalg.

Det må forventes, at indehaverne af detailmælkeudsalgene og ligeledes de kørende mælkeforhandlere vil se med bekymring på konsekvenserne af den foreslåede trinvis liberalisering, men jeg vil i denne sammenhæng understrege, at de gældende varesortimentsbegrænsninger for de faste detailudsalg for mælk skal bortfalde straks ved

lovens ikrafttræden, således at indehaverne af de faste mælkeudsalg får en vis tid til at omlægge deres forretninger til ændrede konkurrencevilkår.

Noget lignende lader sig ikke gøre for de kørende mælkeforhandlere, idet disses varesortiment er begrænset såvel ved næringslovens bestemmelser som ved de bestemmelser, der af hygiejniske grunde er fastsat af indenrigsministeriet. De kørende mælkeforhandlers fremtidsmuligheder må i det lange løb afhænge af, i hvilken udstrækning forbrugerne stadig væk vil tillægge det værdi at få en daglig mælkeforsyning bragt til døren. Jeg kan i denne forbindelse henvise til mælkeudvalgets betænkning, hvor der bl. a. peges på muligheden for at indføre særlige abonnementsordninger, hvorved forbrugerne periodevis binder sig til at betale et fast beløb for at få mælken udbragt.

Jeg skal sluttelig henlede opmærksomheden på, at det udvalgsmedlem, der repræsenterer De danske Handelsforeningers Fællesorganisation, ikke har ment at kunne tiltræde lovforslaget, idet dette efter udvalgsmedlemmets formening ikke sikrer den bestående mælkehandel rimelige erhvervsvilkår, og idet forsyningsforholdene for den svagt stillede del af befolkningen vil blive forringet. På den anden side har repræsentanterne for forbrugerne, købmændene og brugsforeningerne i en mindretalsudtalelse fremsat ønske om en kortere afviklingsperiode end de foreslåede 1½ år, men selv om jeg meget vel forstår disse kredses ønsker om at se de foreslåede ændringer ført ud i livet så snart som muligt, må det vel erkendes, at den bestående detailmælkehandel har brug for en vis tid til tilpasning til de ændrede vilkår.

Med disse ord vil jeg gerne anbefale dette lovforslag til det høje folketings velvillige behandling.

Ordføreren for forslagsstillerne (Kai Moltke): Jeg skal hermed for folketinget fremsætte forslag til folketingsbeslutning om forberedelse af en revision af lov om lærlinge-forhold.

Jeg fremdrog allerede essensen i det nu formulerede forslag, da jeg under finanslovdebatten den 12. december 1968 (Folketingets forhandlinger spalte 2559) udtalte: „men hvad skal man f. eks. sige til en lærlinge-